

2003. május - **Kurt Diemberger, a hegymászó fotográfus, a környezetvédő író és filozófus** Tizenkét ember van a világon, aki a földkerekség mind a tizennégy 8000-esét meghódította. Ő az egyetlen élő, aki két csúcsra is elsőként jutott föl. A Mindenható kegyeltje. Csak néhány ujjpercébe került. No, meg a veszteségekbe, a társak elvesztésébe. Emléküket őrzik a filmek és a fotók. A Mester több filmes díj tulajdonosa.

Kezdjük az időutazást az ötvenes években! Egy vékonydongájú legény, aki már gyermekként a kövek, a kristályok szerelmese, elhatározza, hogy meghódítja a világ legmagasabb hegyeit. Megmássza a Königsplatzet, az Alpok Habcsóknak becézett, legveszélyesebb jégcsúcsát. Ezután hívja meg csapatába Hermann Buhl, a legendás szabadmászó, és az egyetlen, aki egyedül mászott meg egy 8000-est.

1957-ben nyugati alpinista stílusban - nem alkalmaznak serpákat és nem használnak légzőkészüléket - megmásszak a Broad Peak, a Karakorum hegység egyik, akkor még „szűz” nyolcezeresét. Hosszú hetek után érnek föl a csúcsra. Visszafelé azonban egy jégpárkányról lezuhan a legendás társ, Buhl. Az élet nem áll meg, Diemberger 1962-ben megkapja első filmdíját. 1978-ban a Himalája két szomszéd vára következik, a Makalu és a Mount Everest. Elkészíti első hangosfilmjét és körpanoráma-felvételét a világ tetején.

1986-ban élettársával, Julié Tullisszal vág neki a K2-nek, a Broad Peak „szomszédjának”. Ez a hegy a nagy álom, még a Mount Everestnél is fontosabb számukra. A csúcs minden oldalról szabályosnak látszik, akár egy óriási kristály. Tevéket bérelnek, ezekkel kelnek át a folyókon, annak ellenére, hogy a púposok félnek a víztől. Bizonyos magasságban aztán a tevék megelégednek, és nem hajlandók feljebb menni.

A csúcsmászáshoz háromhetes akklimatizálódásra van szükség, hogy biztonsággal vág hassanak neki. Ha valaki nem szán rá ennyi időt, annál a csúcs közelében megnő a hegyi betegség, az agyi ödéma, a tüdőödéma kockázata és a fagyás veszélye. Négyezer méteres magasságban napközben jó idő van, de ha lemegy a nap, föl kell venniük a pehelykabátot. Ötezer méteres magasságban van az alaptábor, ahol már népes nemzetközi alpinista társaság tartózkodik: német, olasz, francia, lengyel, koreai, német csoportok. Mindannyian a K2-t vagy a Broad Peaket akarják megmászni.

A hosszú idő alatt Julié Tullis naphosszat faggatja, énekelteti a tevehajcsárokat. A tábor egyik központi figurája a nyakában Leicájával jövő-menő Mester.

A Mount Everest filmje óta már a 8000-esek operatőreként ismerik, hiszen 11 ezer méter filmet forgatott 16 mm-es kamerával. A Julié-val forgatott filmjükkel nyert fődíj egy olyan kristály volt, mint a K2 csúcsa. Egy korábbi kísérletük alkalmával, '83-ban a K2-n, mintegy 6500 méteren megalapították a világ legmagasabb filmes csapatát: Julié a hangtechnikus, ő pedig az operatőr. Ám a fotózáshoz sem hűtlen, 400-as Leica teléjével gyakran fürkészi a távoli csúcsokat.

Kedélyesen zajlik a társasági élet, Julié barnasör-porát erjesztik. Ez egy hétig tart, egyre többen érdeklődnek „hogylétük iránt”: mennyi idő kell még a sörhöz?

Túl sok ember és felszerelés van a táborban, és a hegymászók sem jobbak a Deákné vásznánál, a hulladékot egy gleccserhasadékba dobálják. Az lassan-lassan elolvad, és a szemét néhány év múlva a felszínre kerül. Egy évvel később környezetvédelmi mozgalmat alapítanak, és több tonna szemetet gyűjtenek össze.

A K2-n minden meredek, mégis serpák nélkül vágna neki. Az utolsó táborhelyen azonban elromlik az idő. Ilyenkor itt csak imádkozni lehet, hogy leereszkedve elérjék az alaptábort. De ők

szinte mágia hatása alatt állnak. Újra nekivágnak a pakisztáni oldalról.

A nyolcezer méteres magas „vállból” hatszáz méteres hegyként emelkedik ki a K2 csúcsa. Ezen a szinten van az utolsó tábor, ez a halálzóna, ahol nem sokáig lehet kibírni. A levegő egyre ritkább, belégzéskor a megszokott oxigénmennyiségnek csak az egyharmadához jutnak hozzá. Itt bármikor előfordulhat, hogy hirtelen rosszra fordul az időjárás. Pillanatok alatt felhősapka képződik, amelyből szörnyű vihar támad. A hóesés olyan, mint egy függöny, a levegőt mintha ellopták volna, és kegyetlen hideg van. A csúcs meghódításának kulcsszakasza a váll után következő úgynevezett Üvegnyak. Itt mindenki azért imádkozik, hogy ne essen rá jég- vagy hótömb. Nagyon nehéz a felszerelésük, hiszen filmezni szeretnének, mégis úgy döntenek, hogy lerakják a csomagjaik egy részét. Sok időt vesztenek, az előttük haladók nyomait már nem találják, délután négy óra, visszafordulnak, hogy majd másnap folytatják. Azonban az időjárás elromlik, le kell jönniük, és csak reménykedhetnek az idő jobbra fordulásában.

Másnap, mielőtt újra nekivágnak, Julié, aki aikido és karate mester volt, és mindig nagyon megfontoltan döntött, meditációba kezd, és Diemberger is teljesen bizonytalan. Egyik nap óriási lavina zúdul le. Aztán az idő újra ragyogó, a nap olyan melegen süt, hogy kigombolhatják a pehelykabátot, és a legszívesebben alsónadrágra vetkőznének. Itt az alkalom a csúcs megmászására. Sikerül! 5 és 6 óra között utolsónak érnek föl a csúcsra. Az álom megvalósult! Visszafelé Julié megcsúszik, mind a ketten leesnek, de szerencsére egy jégfal megtartja őket. Egy kivájt jégüregben éjszakáznak, és másnap elérik a következő tábor. Nincs vihar, ám egyre sűrűbb a köd. Éjszaka szörnyű hóvihar tör ki. A sátruk nem bírja ki, át kell költözniük másokhoz. Ilyenkor csak a remény marad és a fantázia a zöld mezőkről és virágokról. Közben egyre gyengülnek. Három nap után Julié reggel már nem ébred föl többé. Diembergernek elfagynak az ujjai. Egy társuk delíriumba esik. Amikor megjavul az idő, alig van erejük arra, hogy lemenjenek. Ketten néhány száz méter után holtan esnek össze, egy társukat hátra kell hagyniuk, mert járóképtelen és nem bírják cipelni.

Ezt a nyarat fekete nyárnak nevezik el, mert 13-an veszítik életüket a K2-n. Csak ketten jutnak le az alaptáborba.

Ezért is adta könyvének azt a címet, hogy Álom és végzet. Julié soha nem látta meg saját könyvét, amelynek azt a címet adta, hogy A felhők két oldala.

Látszólag szenvtelenül, rutinosan, néhol humorral fűszerezve mesél Diemberger, de szemtől szembe látszik rajta, hogy még most is megviseli az átélt megpróbáltatások, borzalmak földidézése. A pszichológusok ezt ventillációnak nevezik, amikor az ember a lelki terhét kibeszélve igyekszik megkönnyebbülni. Úgy tűnik, ezzel már így lesz élete végéig.

– Hogy van a térde? - kérdem a kissé mackósan mozgó Mestert.

– Néha jobban, néha rosszabbul.

– Mikori sérülés?

– Ez egy régi történet: síbalesetet szenvedtem több mint harminc évvel ezelőtt. Meggyógyult a sérülésem, de a térdizületem nem jött rendbe. Öt-hat éve ismét kiújultak a fájdalmaim. Fél évvel ezelőtt alávetettem magam egy operációnak, így most valamivel jobban érzem magam.

– Gondolom, nem ez volt élete legveszélyesebb helyzete...

– Nem, nem. A K2 csúcsa alatt éltem át, jó néhány napon keresztül a legveszélyesebb helyzetet.

– Ez volt a legemlékezetesebb élménye?

– Igen, a K2-n, a csúcs közelében. Erről a tragédiáról beszéltem az előadásomban. Nincs hozzá fogható.

- A csúcson a panoráma kiszélesedik. Az ember tudata is hasonlóan működik, vagy beszűkül?
 - Nem szűkül, éppen hogy kitágul. Ha az ember egy völgyben van, azt szeretné tudni, hogy mi van a kanyaron túl és följebb.
 - Mire gondolnak az emberek, amikor másznak fölfelé a csúcsra?
 - Ez egészen különböző. Az ember egészen szabadon, béklyók, kötöttségek nélkül gondolkozhat. Nem kell például arra gondolnia, hogy mit kell elintéznie.
 - Álmodozhat zöld mezőkről...
 - Például. Ám, amikor a helyzet veszélyes, teljes összpontosítás szükséges, hogy le ne zuhanjon. De ha már fenn ülök a csúcson, a gondolataim szabadon messze, messze szállhatnak.
 - Nemrég a Kilimandzsárónál járt...
 - Éjjel mentünk fel a hegyre, de a csúcs előtt kialudt a lámpánk. A tartalék lámpát pedig a könnyítés érdekében a szállodában hagytam, mert a fekete kísérőm azt mondta, van neki pótlámpája. Amikor szükség lett volna rá, kiderült, hogy valakinek odaadta. Emiatt vissza kellett fordulnunk ötezer-ötszáz méter magasságból. De újra el fogok menni.
 - Forgatott filmet is?
 - Nem sokat, mert mostanában készült el David Breashears vadonatúj és nagyon szép filmje a Kilimandzsáróról.
 - Tervezte, hogy Dél-Amerikába is elutazik, hogy megmássza a Tupungatot.
 - Csaknem minden évben elmentem oda, de 5000-5600 méter magasságból mindig vissza kellett fordulnom, mert annyira elromlott az idő. Remélem, hogy egyszer majd szép marad az idő.
 - Minek tekinti magát: hegymászonak, természetvédőnek, fotográfusnak vagy netán író-filozófusnak?
 - Nem tudom. Talán mindezek együtt. Oda megyek, ahol van valami felfedeznivaló, s a hegyekben pedig gyakran találkozhatunk leküzdendő nehézségekkel és érdekes dolgokkal. Amit átéltem, azt természetesen nem tartom meg magamnak, hanem igyekszem továbbadni.
- Ezért tekintem magam írónak, filmesnek és előadónak egyaránt. Azt hiszem, az élet nagyon sokoldalú. Sajnos már elmúltam hetvenéves, és az idő rövid, de én minden napnak örülök.
- Jól néz ki, akár egy hatvanas éveit taposó úr.
 - Igen, csak ne fájna a térdem. De ez bizonyítja, hogy milyen magas hegyeken jártam - mondja széles mosollyal. - Nagyon fontos, hogy amikor mászik az ember, ne rohanjon. Ebben az értelemben a kor nem számít annyira. A hegyi vezetők mindig hangoztatják a közmondást: aki lassan megy, az jól megy. Aki jól megy, az messzebbre jut.
 - Ismerős: lassan járj, tovább érsz! **Zétényi Zoltán**